

LÆRER PÅ LIV OG DØD: – Troen ga meg styrke

For tusenvis av norske skoleelever er han selve «lærer'n». I norsk offentlighet er han kjent som den læreren både skoleledelse og skolemyndigheter sviktet etter en brutal voldsepisode. I august kommer boken *Lærer på liv og død*, historien om Clemens Saers liv.

TEKST: HANS ROSSINÉ

Det er en sterk livshistorie Clemens Saers har fortalt til forfatteren Knut Lindh, som har ført biografien hans i pennen. Den begynner innledningsvis slik:

«Jeg blir født i den nederlandske landsbyen Loosdrecht 21. september 1951 som den sjettede i en søskenflokk som etter hvert skal vokse til femten hvis jeg regner med min halvbror, Johannes, som skal komme til verden på dagen 24 år etter meg. Vi er katolikker, og det er mine foreldres plikt å sette så mange barn til verden som mulig. På den måten er de med på å berike Himmelen med frelste sjeler, eller som pastoren i vår lokale menighet en gang uttrykte det: «For hvert barn fru Saers føder,

får hun enda en rose i sin himmelske krone.» Det blir mange roser, for nesten hvert år føder mamma et nytt barn. Hun høster stadig større ære i menigheten, og da Johannes Paul II besøker Stockholm i 1989, får mamma hedersplass under pavens messe. Det er et av de største øyeblikkene i hennes liv.»

FATTIGDOM

Boken skildrer en oppvekst og barnedom i trange og sparsommelige kår, og en far som ofte tydde til vold. De første årene ble tilbragt i Nederland, så i Sverige, så Nederland igjen, før den katolske familien med da ti barn fraktes nordover i onkel Oom Andrés, paterens, skranglete folkevognbuss og flytter inn

i en gammel, nedslitt brakke ved Mälaren utenfor Stockholm. De er fattige innvandrere i Sverige på 1950-tallet. Svenske foreldre nekter barna sine å leke med innvandrerbarna. De tror de er sigøynere.

Vi er katolikker, svarer de. «Enda verre», brummer de svenske foreldrene.

Clemens Saers tenker seg om når vi spør hvordan en oppvekst under materielt svært enkle forhold og som «outsider» i samfunnet kan ha preget ham.

RETTFERDIGHETSSANS

– Det første som slår meg, er at jeg ikke klarer å kaste mat. Det gjør vondt i kroppen når jeg ser folk kaste mat. Og når jeg opplever at voksne tar ressurser fra barn, akkurat som da mine småsøsken i sin tid kunne bli lurt for det de skulle spise, da blir jeg sint. Det trigger meg voldsomt.

Omsorgen for de svake og min sterke rettferdighetssans, springer rett ut av oppveksten. Jeg har en direkte tone og røff humor, som ikke alltid alle nordmenn tar, som nok også har både med oppvekst og hollandsk kultur å gjøre.

Jeg tror også det at vi var katolikker i Nederland, et mindretall i Rotterdam, og så senere innvandrere i Sverige, gjorde at familien hele veien sto sammen i tykt og tynt. Samhold og det å sørge for sine, er sentrale verdier for meg, sier Clemens Saers.

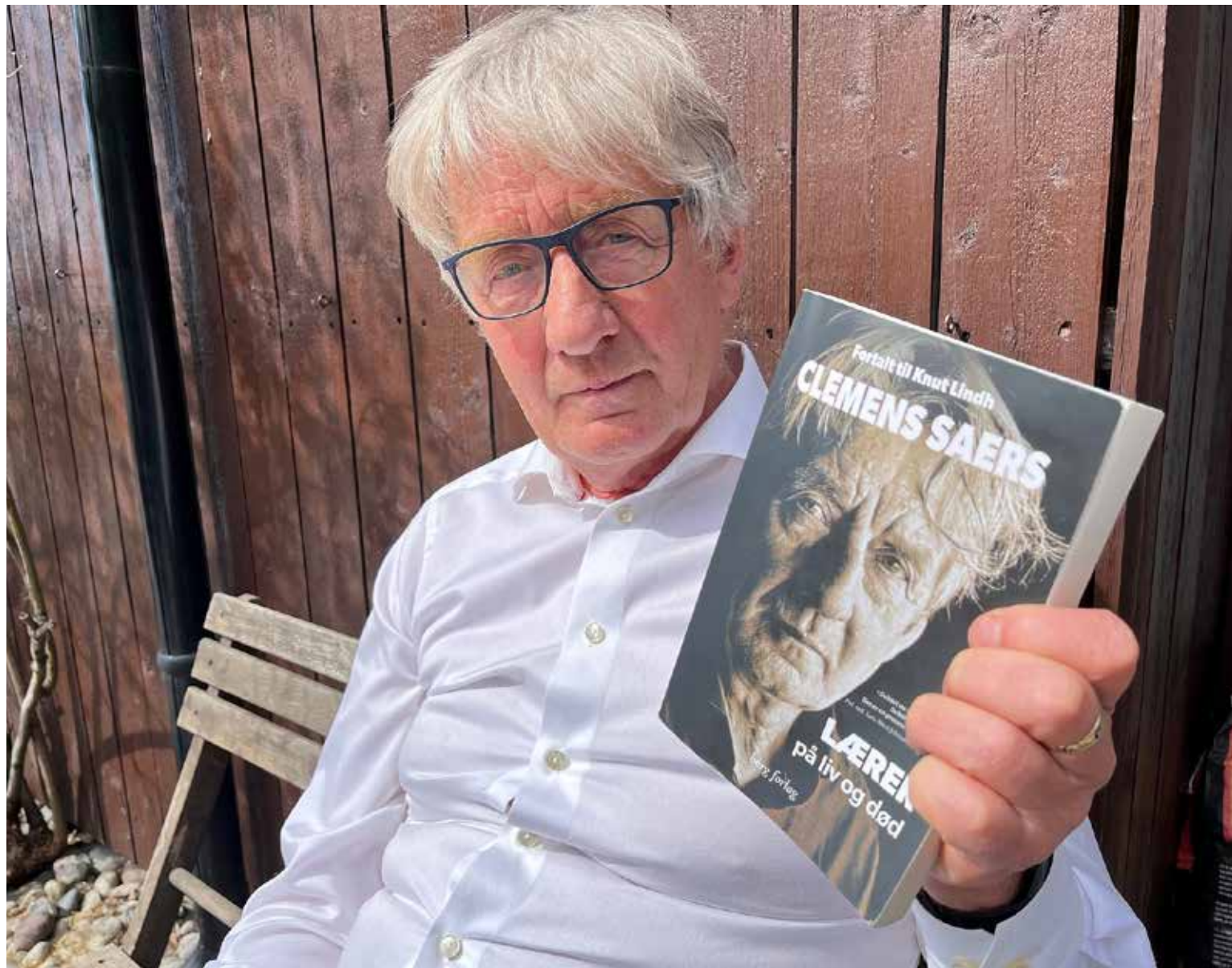
PATER MED FET SIGAR

Et lyspunkt under oppveksten var da onkel Oom Andrés, presten, stakk innom.

– Det var som å få Vårherre selv på besøk. Han hadde alltid en stor, fet sigar i munnviken. Den eneste tid på døgnet da han ikke dampet på sigaren, var da han feiret messe.

Familiens Saers var praktiserende katolikker. Kirken sto hele tiden solid plantet i familiens liv. Clemens ministrerte, var på sommerleir og deltok aktivt i katolsk ungdomsarbeid. Brødrene gikk på St. Eriks internatskole i Stockholm og var underlagt nonnenes jernjustis. Som han forteller i boken:

«Jeg opplevde selv at jeg hadde et kall som 22-åring. Jeg forsøkte meg frem, men fant ut at jeg likevel ikke var så sterk. Men jeg har hele livet hatt et aktivt forhold til Vårherre.»

«...den katolske kirkens imperativer styrte i stor grad våre liv og vår måte å tenke på.»

Hans hyppige kontakt med prester og nonner gjorde at han selv begynte å nærme seg prestekallet. Thomas Aquinas ble hyppig lest på tampen av gymnaset.

– Jeg opplevde selv at jeg hadde et kall som 22-åring. Jeg forsøkte meg frem, men fant ut at jeg likevel ikke var så sterk. Men jeg har hele livet hatt et aktivt forhold til Vårherre. Likevel må jeg kritisere ham på ett felt. Han slurvet med én ting da han skapte mennesket.

– *Hva tenker du på?*

– Han ga oss liten beskyttelse rundt halsen, dét området er svakt.

KAFKA-PROSESS

Dermed er vi inne i det som kalles «Clemens Saers-saken». Kort oppsummert:

En maidag i 2014 ble Saers angrepet av fem elever – hvorav en 18-åring – som forsøkte å ta seg inn i klasserommet hans på Oslo Handelsgymnasium, og kreve penger av en annen elev. Saers ville beskytte de andre elevene og forsøkte å stoppe dem, med den følge at 18-åringen tok et militært grep i

Saers strupehode og vred rundt. Konsekvensene var fatale. Saers fikk livsvarige skader, ble delvis ufør og ble diagnostisert med posttraumatisk stresslidelse.

Men vel så krevende var den manglende ivaretagelsen og påfølgende ørkenvandringen og Kafka-prosessen. Saers følte seg sviaket av arbeidsgiver, skolen, blant annet fordi han ikke var gjort kjent med at eleven tidligere hadde truet en annen lærer og var vurdert så risikabel at han ble fulgt av vektere. Saers mente skolen ikke hadde gjort nok for å gi lærerne en sikker arbeidsplass.

Saers gikk senere til sak mot Oslo kommune. Kommunen fikk kritikk både i tingretten og lagmannsretten, men ble ikke domfelt da den ikke ble ansett å ha opptrådt «grovt uaktsomt» i henhold til lovens definisjoner. Saers uttalte i den forbindelse at man har gitt blaffen i å gjøre skolen til et trygt sted - også for lærerne.

LÆRER I 50 ÅR

– Jeg sa tidligere at jeg ikke vil anbefale mine venner å bli lærer. Nå sier jeg at jeg ikke engang vil anbefale mine fiender å bli lærer, fremholder Saers.

Selv var han lærer i 50 år, mest i offentlig skole, ►

KAFKA-PROSESS:

– Gud vet at jeg aldri har løyet i denne prosessen, sier Clemens Saers. En voldsepisode i mai 2014 snudde opp ned på livet. I august kommer boken om Clemens Saers.
FOTO: Hans Rossiné

SAMFUNNSPROBLEM: Clemens Saers er opptatt av at skolen må være et trygt sted – også for lærerne. Fra 2016 til 2019 økte tallet på rapporterte volds- og trusselhendelser i Oslo-skolen fra 1.940 til 4.840. Her Oslo handelsgymnasium, Saers' tidligere arbeidsplass. FOTO: Jon Olav Nesvold/NTB

kronerulling for meg i forbindelse med rettssakene. Det er jeg svært takknemlig for.

NEDBYGGING AV SKOLEN

Boken om Clemens Saers går også grundig inn i nedbyggingen av norsk skole de siste tiårene og den eksplosive økningen i rapporterte voldshendelser. Fra 2016 til 2019 økte tallet på rapporterte volds- og trusselhendelser i Oslo-skolen fra 1.940 til 4.840.

– Jeg har fått hundrevis av tilfeller fra lærere med sterke historier. Det er virkelig et stort samfunnsproblem. I mine øyne har skolereformene ikke bare bygget ned det faglige i skolen, men reformene har gitt elevene rettigheter som om de skulle være fullt utviklet voksne, hvilket de ikke er. Voksne har abdisert i å være voksne, vi lar ungdommen ta valg de ikke har muligheten til å se konsekvensene av. Voksne må sette grenser for hva som er OK, og hva som ikke er det, og så forklare dette. Jeg tror vi voksne gjør mye skade ved ikke å være grensesettende på en god og kjærlig måte.

GUDSTROEN

I dag er Clemens Saers aktiv i, og leder for, Vestre Aker historielag i Oslo og redigerer foreningens medlemsblad. Livet har vært stressende de siste årene, så messebesøkene har vært litt sporadiske.

– Men troen har hele tiden vært en styrke. Først og fremst ved å vite at jeg ikke står alene. Og Gud vet at jeg aldri har løyet i denne prosessen. Jeg har alltid fortalt sannheten.

– *Du har bodd i Norge i 50 år. Hvordan har Kirken endret seg i disse årene?*

– Den første tiden var det en konvertitt-kirke, ganske akademisk. Så i 1975 kom vietnameserne, de første båtflyktingene. Da var jeg lærer ved St. Paul i Bergen, og de imponerte meg. De var besatt av å knekke norsk-koden og lære barna sine norsk, hvilket mange gjorde og fikk toppkarakterer.

I dag er vi en mangfoldig innvandrerkirke. Jeg tror en av utfordringene fremover blir å hente ut innvandrernes erfaring og engasjement, slik at vi fortsetter å være en levende og relevant kirke for alle.

– *Et spørsmål til slutt: En voldelig 18-åring endret ditt liv. Ville du truffet ham i dag?*

– Jeg ville møtt ham hvis han ba om det. Hvem er jeg som kan sette meg til doms over ham? spør Clemens Saers. •

men også en kjent lærer på de katolske skolene St. Sunniva og St. Paul i Norge, og St. Erik i Sverige.

– De beste rektorene jeg har hatt var alle nonner: sr. Felicia på St. Sunniva, sr. Rita på St. Paul og sr. Mirijam på St. Erik. De så at jeg hadde et hjerte som banket for elevene, og de støttet meg alltid hundre prosent.

– *Hvorfor ble det læreryrket?*

– Litt tilfeldig. Jeg fikk noen timer på en skole i Rinkeby utenfor Stockholm på begynnelsen av

1970-tallet, og opplevde en stor glede ved å undervise og fortelle. Samtidig fikk jeg gode tilbakemeldinger fra elevene. Betongen var ikke tørr i Rinkeby på den tiden. Bydelen var som en Warszawa-ghetto. Alle langdistanse-innvandrerne ble samlet der og det gikk ingen T-bane dit. Men jeg gjenkjente meg i elevene, i utenforskapet. Det ble maktpåliggende for meg å gi dem verktøy til å komme inn i det svenske samfunnet, og å lære dem kjærlighet til nesten gjennom

å vise det, forklarer Saers.

NÅDEGAVE

Gjennom årene har han undervist 6.000 skoleelever og hatt 5.000 privatister.

– Det har vært en stor nådegave. Spesielt når jeg blir stoppet av en tidligere elev på gaten som spør: Husker du meg? De skvetter som regel til når jeg svarer ja, og forteller et par ting om dem som jeg husker. Mange av mine tidligere elever startet en

«Mange av mine tidligere elever startet en kronerulling for meg i forbindelse med rettssakene. Det er jeg svært takknemlig for.»